

Skötselplan för naturreservatet Stora Rom

1 Syfte med områdesskyddet

Syftet med reservatet är att

- bevara biologisk mångfald bestående av naturtyper som ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000, arter listade i EU:s habitatdirektiv samt rödlistade arter
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer i en ekdominerad betad naturskog på utmark med kärr och hållmarker samt i en blandlövhage med havsstrandäng.
- bevara en värdefull naturmiljö i en smal uppodlad dalgång och en mindre lyckåker.
- tillgodose behov av område för friluftslivet

Syftet skall nås genom

- begränsad skötsel i träd- och buskskikt där vidkroniga ekar friställs på utmarken.
- gallringar av träd- och buskskikt vid kärren så att de är öppna och solbelysta.
- en fortsatt extensiv beteshävd med nötkreatur av utmarken.
- blandlövhagen och strandängen beteshävdas.
- åkerbruk, inklusive skötsel av slåtter- och betesvallar på den öppna odlingsmarken.
- invandrande gran röjs bort i hela området.
- den befintliga strövstigen från parkeringsplatsen genom utmarken och blandlövhagen bibehålls.

2 Beskrivning av skyddsobjektet

Prioriterade intresseaspekter:	
Markslag	
Naturtyper i N 2000	1630, Havsstrandängar av Östersjötyp, 0,3 ha 7140, Fattiga och intermediära kärr, 0,4 ha 9160, Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ, 2,5 ha 9190, Äldre ekskogar på sura, sandiga marker, 12 ha.
Övriga naturtyper	Ekskog, 1 ha.
Djur enligt habitatdirektivet och rödlistekategori	Större vattensalamander (NT),
Djur- och växtsamhällen	Ekens lägre fauna och epifyter.
Landskapselement	Stenmurar, båtkåsor och husgrund efter äldre sjöbod Fägata mellan en bred båtkåsa och utmarken
Friluftsliv	Rastmöbler, strövstig och eldstad

Rödlistekategorier: NT = missgynnad (Rödlistade arter i Sverige 2000).

2.1 Historisk och nuvarande markanvändning

Sjöängen vid havsstranden är en gammal slåtteräng som efter att ängsbruket upphörde har brukats som betesmark. Hagmarken är delad med en stenmur i två fällor och avgränsas mot utmarken med en stenmur. I norra delen svänger stenmuren ut mot en bred båtkåsa och bildar tillsammans med gränsmuren i norr en fägata mellan kåsan och utmarken. I den södra fällans norra del finns kåsor och en grund efter en sjöbod. Båtarna användes när byns kor, som betade på den närbelägna Tomtö, skulle mjölkas samt för fiske. Längs stranden finns stora bottenstenar till en påbörjad stenmur och på den blockiga kullen bakom husgrunden en liten stenmursbit.

Utmarken var i början på 1900-talet glest bevuxen med lövträd. Betesintensiteten har varit låg och inga röjningar har skett under lång tid, vilket fått till följd att området växte igen till en bitvis tät ekskog med smalkroniga ekar runt ett flertal glest stående vidkroniga äldre ekar. På grunda jordar och i anslutning till hällmarkerna finns krattek och tätt med enbuskar. Mindre röjningar har utförts runt ett mindre antal äldre ekar av hagmarkstyp. Skogen växer ända fram till de små våtmarkerna och delar av några våtmarker har blivit sumpskogar.

Betesdjuren har tillgång till utmarken från den strandnära hagmarken eller från en likartad utmarksskog söder om reservatet.

2.2 Beskrivning av bevarandevärden

Naturreseptatet är en del av det område som är riksintresse för naturvården och friluftslivet och som är betecknade NK20 och FK6 "Hallarumsviken – Torhamns skärgård". I länets naturvårdsprogram är området av klass 1. Ekskogarna, kärren och havsstrandängarna är föreslagna att ingå i nätverket Natura 2000.

I våtmarksinventeringen VMI är utmarken klassad som en våtmarksmosaik av klass 2. I skogsvårdsstyrelsens inventeringar avgränsades en 16,9 ha stor nyckelbiotop med enstaka gamla lövträd, tämligen allmänt förekommande gammal grov ek och högstubbar, rikligt med död ved och en värdefull lägre fauna. Signalarter som finns i området är Adam och Eva, myskmadra, murgröna, blåsippa, buskstjärnblomma, gammelgranslav och blåmossa. Rödlistade arter som större vattensalamander och grå skärelav finns i området.

2.3 Prioriterade bevarandevärden

Naturtyper som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000: *Havsstrandängar av Östersjötyp*, 0,3 ha; *Fattiga och intermediära kärr*, 0,4 ha; *Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ*, 2,5 ha; *Äldre ekskogar på sura, sandiga marker*, 12 ha.

Biotop med lekvatten för större vattensalamander.

Fauna och flora knuten till gammal ek.

3 Referenser

Berglund B. E. 1969. Naturvårdsplan för Karlskrona kommunblock. Blekinge Natur 1972.

Brunsberg K. 1969. Naturvårdsinventering i Jämjö socken. Blekinge Natur 1969.
Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Franzén L. 1994. Våtmarker i Blekinge. Länsstyrelsen i Blekinge Län.
Gärdenfors, U. (ed.) 200. Rödlstade arter i Sverige 2000 – The 2000 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Länsstyrelsen i Blekinge län 1984. Naturvårdsplan Blekinge.
Skogsvårdsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper, sumpskogar och naturvärden.
Strömberg G. 2000. Muntlig information från pågående inventering av större vattensalamander i Blekinge.

4 Indelning i skötselområden

Skötselområde 1a. Utmark med betad ekskog, hållmarker och våtmarker.

1b. Inägomark med betad ekskog

Skötselområde 2. Blandlövhyage och strandäng.

Skötselområde 3. Åker.

Skötselområde 4. Parkeringsplats med tillhörande rastplats.

5 Mål och föreskrifter för skötselområden

5.1 Skötselområde 1a: Utmark med betad ekskog, hållmarker och våtmarker.

Areal: 15 ha

Beskrivning

Skogen består av en ekdominerad naturskog på utmark som har vuxit igen under påverkan av svagt bete av nötkreatur. Betespåverkan är mest märkbar i gläntor och i kärren. Spridda vidkroniga grova äldre ekar står i en tät ekdominerad skog. Av dessa äldre ekar har några friställts. På några äldre ekarna finns bland annat grå skärelav. På grunda jordar och i anslutning till hållmarker växer tätt med enar. På fuktiga och friska marker finns ett betydande inslag av björk. Kaprifol är vanlig i den västvända slutningen mot sjön där den klättrar högt upp i ekarna och murgröna förekommer sparsamt i hela området. Tillgången på död ved är riklig. En mosaik av hållmarker och flera små våtmarker bildar öppningar i skogen.

Fältskiktet domineras av ljung, blåbär och kruståtel, men det finns även områden med rikare vegetation där det bland annat växer blåsippa, myskmadra, buskstjärnblomma, ängsviol och gökärt. I det sydvästra hörnet förekommer rikligt med hasselbuskar i en gles björk- och ekskog. I fältskiktet växer Adam och Eva. På fuktig mark runt kärren är kråkbär vanligt förekommande. I kärren växer blåtåtel, hundstarr, krypven och längs kanten förekommer tranbär och skvattram. I bottenskiktet finns områden med vitmossa och björnmossa.

Ett kärr, som har en permanent vattensamling, är lekvatten för större vattensalamander. På de lavklädda hållmarkerna växer bergven, bergsyra och ljung.

I nordöstra delen norr om markerad stig har Skogsvårdsstyrelsen en skogsskadeyta för övervakning av skador på ek. Ytan är markerad med en ca 0,5 meter hög ekstolpe och provträden är märkta med ett påmålat nummer. Uppföljning av skador skall ske ca vart 5:e år.

Skogen och kärren ingår i Natura 2000 med naturtyperna 9190 *Äldre ekskogar på sura, sandiga marker* (12 ha) och 9160 *Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ* (2,5 ha) samt 7140 *Fattiga och intermediära kärr* (0,4 ha) samt arter enligt habitatdirektivet; större vattensalamander

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

En extensivt betad utmarksskog där ekens lägre fauna gynnas genom att en kontinuitet av åldrande vidkroniga ekar upprätthålls och där det finns en mångfald av småskaliga skogsbiotoper (fristående gammal vidkronig ek, gles vidkronig ekskog, tät självgallrande ekskog, gläntor, ekkrattskog med enbuskar, hällmarker och små öppna våtmarker). Vattenkvaliteten i vattensamlingarna skall var lämplig för vattensalamanderns lek. För att minska markslitage bör stigen spångas på blöta ställen.

Gynnsam bevarandestatus upprätthålls när antalet gammal, fristående och vidkronig ek är konstant eller ökar, tillgången på död ved är riklig, när enen inte bildar sammanhängande täta bestånd och när våtmarkerna är öppna och solbelysta samt att vattensalamandern kan fortplanta sig i området.

Skötselplan och anvisningar för skötsel

Äldre vidkroniga ekarna friställs och hålls fria från buskar och träd. Ett antal yngre vidkroniga ekar friställs så att kronorna kan utvecklas, för att skapa ersättare till de grova ekarna. Invandrande gran röjs bort eller ringbarkas/bankas. Några områden med liten andel död ved gallras för att förbättra betet. Enbuskar skall inte bilda stora täta bestånd som täcker betesmark och skuggar kronorna på krattek.

Området betas extensivt.

För att tillgodose den större vattensalamanderns biotopkrav gallras skogen runt våtmarkerna så att vattensamlingarna är solbelysta (den norra sidan kan ha ett orört bryn mot våtmarken). Död ved sparas. Brynen runt friställda äldre ekar, röjda gläntor och kärr skall gradvis övergå i skog.

Skötselområde 1b: Inägomark med betad ekskog.

Areal: 0,6 ha

Beskrivning

En ekskog med rik lundvegetation på inägomark. Skogen består av äldre ek och ett tätt yngre trädskikt av främst ek. I fältskiktet finns rikligt med gullvivor och blåsippor. Andra vanligt förekommande arter i fältskiktet är lundslok, teveronika, harsyra, ängsviol, gökärt, buskstjärnblomma, vårfryle, smultron, ängskovall, getrams, skogsbingel, myskmadra och blåbär.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

En betad, olikåldrig gles ekskog där äldre träd får utvecklas fritt. Området betas för att begränsa slyuppslaget och etableringen av fröplantor. Betesdjuren släpps i området sent för att skona den rika lundvegetationen.

Skötselplan och anvisningar för skötsel

De yngre träden gallras kraftigt varvid alla ungträd tas bort som kan växa upp och skada kronorna på äldre ek. Skogen betas tillsammans med intilliggande utmark.

5.2 Skötselområde 2: Blandlövhage och strandäng.

Areal: 1,7 ha

Beskrivning

Sjöängen har i äldre tider varit en äng som när ängsbruket upphörde blev betesmark. Numera är det en blandlövhage med björk, al, ek, oxel, rönn, fågelbär och tall. Längs stranden finns en betad havsstrandäng. Hagen, som avgränsas från utmarken med en stenmur, är med en stenmur indelad i två fällor. Bitvis finns också en stenmur längs stranden. I mellersta delen finns en samfällighet med båtkåsor och en kallmurad husgrund efter en sjöbod.

Den betade havsstrandängen ingår i Natura 2000 med naturtypen 1630 *Havsstrandängar av Östersjötyp*, 0,3 ha.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

En välhävdd blandlövhage och strandäng där stenmurar, fägata, kåsor och husgrunden bevaras.

Gynnsam bevarandestatus är när trädskiktet är så glest att större delen av grässvålen i blandlövhagen samt strandängen är solbelyst och när hela grässvålen och större delen av bladvassen är väl beteshävdad under tillväxtsången.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Området beteshävdas årligen under vegetationsperioden med nötkreatur. Stubbskott av al bekämpas årligen.

5.3 Skötselområde 3: Åker.

Areal: 2,5 ha

Beskrivning och övergripande mål

Åker finns dels i reservatets östra del, dels i södra delen av reservatet.

a) Åkrar i reservatets östra del: Åkrarna ligger i en smal uppodlad dalgång. I dalens östra del går landsvägen mellan Jämjö och Torhamn. Åkrarna utgör en viktig del av landskapsbilden längs landsvägen. Åkrarna är uppdelade i fyra delar av ett öppet dike i dalbotten samt av tillfartsvägen in till utmarken och numera också till parkeringen för området.

Målet är att åkrarna brukas med ett naturvårdsinriktat åkerbruk och att diken bevaras öppna.

b) En mindre åker i södra delen av reservatet: En stenmursomgärdad stenig åker som ligger i träda. Efter plöjning har åkern fått växa igen och betas numera tillsammans med omgivande utmark.

Målet är en artrik åker.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

a) Åkrarna i reservatets östra del: Alla fyra delarna är uppodlade och de öppna diken bevaras öppna. Åkrarna kan brukas som flerårig betesvall eller slåttervall med efterbete.

Längs åkerrenar och diken får finnas låga buskridåer, men de får inte utvecklas till trädridåer.

b) En artrik åker i södra delen av reservatet.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

a) Åkrar i reservatets östra del: Årlig hävd i form av åkerbruk där flerårig vall kan ingå. Åkrarna efterbetas. Buskage och trädhögre än ca 2 meter längs renar röjs bort. Mindre blommande buskar, som inte utgör hinder för åkerbruket, bör lämnas kvar.

b) En artrik åker som brukas med slåtter och efterbete alternativt som öppen hage.

5.4 Skötselområde 4: Parkeringsplats med tillhörande rastplats.

Areal: 0.4 ha (inklusive väg)

Beskrivning

Parkeringsplats med plats för ett mindre antal bilar i en gles ekskog med asp, björk, fågelbär, en och rönn. En rastplats med bord och bänkar finns under träden. Buskskiktet består mest av brakved, hallon, blåbär och sly. Fältskiktet, som till stor del skymms av örnbräken består i övrigt av kruståtel, lundslok, vårfryle, blåsippa, harsyra, buskstjärnblomma, ängsviol, myskmadra, gökärt, gullviva och getrams. På ek växer bland annat gammelgranslav.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

En gles ekdominerad skog med en rastplats i anslutning till parkeringsplatsen. Örnbräken får inte dölja fältskiktet i området. Rastmöbler och informationstavla för reservatet skall finnas.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Träd- och buskskikten hålls glesa. Örnbräken skall begränsas i utbredning och dominans. Slåtter bör göras på vägrenar och runt rastmöbler i slutet av juli. Allt hö forslas bort.

6 Jakt

Upplåtelse av jakträtt sker genom länsstyrelsen. Därvid skall beaktas hänsyn till friluftsliv och skyddsvärd fauna.

7 Restaureringsåtgärder

- All gran avverkas eller ringbarkas.
- Friställning av "hagmarksträd", främst av äldre ek i skötselområde 1. Skogen glesas ut runt de friställda ekarna så att de inte står "som i håll i skogen".
- Skogen gallras ut runt våtmarkerna så att vattensamlingarna är solbelysta.
- Gallring av täta bestånd av enbuskar i skötselområde 1.
- Täta bestånd av örnbräken bekämpas mekaniskt i skötselområde 4.
- Åkern i skötselområde 3b jordbearbetas så att slåtter är möjlig.

- Trädskiktet i blandlövhagen gallras kraftigt så att stora delar av grässvålen blir solbelyst (skötselområde 2).

8 Friluftsliv och turism

8.1 Mål

Naturvårds- och kulturintressena är överordnade friluftslivets intressen. Naturreservatet Stora Rom skall utgöra ett levande dokument på betade naturskogar i östra Blekinge. Strövstigar skall leda besökare via mindre störningskänsliga delar av reservatet till olika biotoper, och utsiktsplatser i reservatet. Befintliga stigar används.

8.2 Restriktioner

Eldning är endast tillåtet i iordningställd eldstad vid stranden i skötselområde 2. Uppläggning och underhåll av båtar är ej tillåtet i reservatet.

8.3 Information

På parkeringsplatserna skall finnas information om naturreservatet.

8.4 Anläggningar

Parkeringsplats för ett mindre antal bilar finns.

I anslutning till parkeringsplatsen bör finnas rastmöbler.

Strövstigar skall finnas genom dess södra del ner till stranden, vidare norrut genom hagmarken och tillbaka genom norra delen av skogen.

Eldstad och litet vedupplag skall finnas vid stranden i skötselområde 2.

9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finans
Friställning av vidkroniga ekar.	2002-2003	Skötselområde 1a och b	Förvaltaren	1	Staten
Röjning av gran alt. ringbarkning.	2002-2003	Hela naturreservatet	Förvaltaren	1	Staten
Kraftig gallring av träd och buskar i våtmarker.	2002-2003	Skötselområde 1a	Förvaltaren	1	Staten
Gallring av skuggande träd och buskar runt vattensamlingar.	2002-2003	Skötselområde 1a	Förvaltaren	1	Staten
Ny färist i södra delen av öppningen i stenmuren väster om parkeringen samt inhägning av skötselområde 1b och åkern norr om vägen	2002-2003	Skötselområdena 1b, norra 3a och 4	Förvaltaren	1	Staten
Gallring av trädskiktet i blandlövhagen.	2002-2003	Skötselområde 2	Förvaltaren	1	Staten

Mekanisk bekämpning av örnbräkenbestånd.	2002-2005	Skötselområde 4	Förvaltaren	1	Staten
Åkerbruk inkl. mång-årig vall.	Varje år	Skötselområde 3a	Arrendatorn	1	
Årligt bete med nötkreatur.	Varje år	Skötselområde 1, 2 och 3b	Arrendatorn	1	Miljöstöd
Efterbetning av åkrar.	Varje år	Skötselområde 3a (och 3b efter eventuell slåtter)	Arrendatorn	1	
Gallring av täta bestånd av enbuskar.	2002-2005	Skötselområde 1	Förvaltaren	2	Staten
Bearbetning av jorden så att slåtter är möjlig.	2002-2005	Skötselområde 3b	Förvaltaren	2	Staten

10 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

10.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år skall den som praktiskt utför skötsel i naturreservatet föra anteckningar över genomförda skötselåtgärder och årligen rapportera till länsstyrelsen. Den årliga dokumentationen bör innefatta:

- Datum för betespåsläpp och betesperiod i de olika betesfällorna.
- Antal betesdjur av olika kategorier och djurslag/raser som släpptes.
- Förändringar i antal betesdjur och djurslag under betessäsongen och datum för dessa.
- Eventuell hjälpslåtter i betesmarker.
- Datum för olika åtgärder i åkerbruket.
- Gödselgiva och gödselslag.
- Gröda och sort, utsädesmängd och skördeutfall.
- Tidpunkt och tidsåtgång för skötsel av landskapselement.
- Tidpunkt och tidsåtgång för röjning i betesmarker.
- Tidpunkt och tidsåtgång för preciserade restaureringsinsatser
- Tidpunkt och tidsåtgång för underhåll av friluftsanordningar

10.2 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

10.3 Uppföljning av skötselmål

Uppföljning och sammanställning av skötselmålen utförs av den som praktiskt utför skötsel i naturreservatet och årlig avrapportering sker till länsstyrelsen. Ansvarig förvaltare bör med högst fem års mellanrum följa upp skötselmål och skötselåtgärder tillsammans med de som genomför åtgärderna.

10.4 Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning av prioriterade naturtyper och landskapselement skall utföras vart femte år av länsstyrelsen.

Uppföljning av vattenkvaliteten i lekvattnen för vattensalamander.

Grunddokumentation av äldre träd av hagmarkskaraktär samt yngre friställda träd skall genomföras under år 2002-2003.

10.5 Uppföljning av kostnader

Uppföljning av kostnader görs av länsstyrelsen.

11 Finansiering

Staten bekostar: Åtgärder enligt skötselplanen utom vad som anges nedan.

Arrendatorn bekostar kostnader för åkerbruk.

Möjligheterna att täcka kostnaderna för skötsel av betesmark med EU-medel skall tillvaratas.